

Høringssvar til NOU 2022:21 fra Rødt Oslo Kvinnepolitisk lag

Kvinnepolitisk lag i Rødt Oslo er sterkt kritiske til at Straffelovrådet mangler kjønnsmaktperspektiv i utredningen sin. Når det dreier seg om seksuallovbrudd, er ulikhetene mellom kvinner og menn i samfunnet tydelige og avgjørende. Det er helt ulike forventninger til handlingsmønstre fra kvinner og menn, det er oftest ulikhet i kroppslig styrke og store ulikheter i fordeling av økonomisk makt. Seksuallovbrudd begås i all hovedsak av gutter og menn mot jenter og kvinner og av eldre menn mot barn og unge av begge kjønn.

Det manglende kjønnsmaktperspektivet gjør at Kvinnepolitisk lag i Rødt Oslo er uenig i flere av forslagene fra Straffelovrådet. Vi mener at en viktig funksjon for lovgivingen på dette området er å beskytte dem som er utsatt for overgrep og uønskede handlinger og å virke normdannende. Dette er viktigere for oss enn den individualistiske forståelsen Straffelovrådet legger til grunn, som vil svekke rettsvernet til kvinner, barn og unge.

Vi ber Justisdepartementet legge kjønnsmaktperspektiv til grunn når de legger fram sin innstilling og forslag.

Dette er hovedpunktene i vår kritikk av Straffelovrådet sine forslag:

- Forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester må opprettholdes, det beskytter mot menneskehandel og prostitusjon. Det må håndheves mer effektivt.
- Fattigdom er fortsatt hovedårsak til prostitusjonen. Hjelpetiltak for prostituerte må bli flere og bedre.
- Prostitusjon bidrar til å opprettholde et syn på kvinner som mennesker som kan kjøpes, brukes og kastes. Dette påvirker synet på alle kvinner, også de som ikke selger seksuelle tjenester.
- Utlendingsloven må endres, kvinner (og menn) som er i landet på grunn av menneskehandel, og som ønsker å bruke rett til opphold til å komme ut av prostitusjon, må få varig opphold.
- Den seksuelle lavalderen må fortsatt være 16 år.
- Det må bli ulovlig å prøve å ha sex med noen som ikke har uttrykt ønske om dette selv.

Kjøp av seksuelle tjenester

Vi vil fortsatt ha forbud mot kjøp av seksuelle tjenester fordi vi vil beskytte mennesker fra menneskehandel og prostitusjon. Vi mener loven fungerer etter intensjonen, men den må håndheves bedre og hjelpetiltak for kvinnene må styrkes. Se rapporten fra Vista analyse, 2014/30 «Evalueringsrapport om forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester.» Loven gir klart uttrykk for at kjøp av andres seksualitet eller seksuelle tjenester er uønsket i samfunnet.

Vi mener at prostitusjon også omfatter tilfeller hvor det ikke dreier seg om berøring mellom to mennesker. Det er helt vanlig å bruke internett som kanal. Man kan betale et annet menneske for å gjøre seksuelle handlinger med seg selv mot vederlag, mens man for eksempel ser på streaming av dette. Dette er også kjøp av sex. De

samme hensynene som taler mot legalisering av sexkjøp gjør seg også gjeldende i tilfeller der man kjøper sex online.

Prostitusjon er skadelig for den enkelte prostituerte, både på kort og lang sikt. Dette finnes det omfattende dokumentasjon og forskning på. Se for eksempel: [Two-Articles-on-Prostitution.pdf \(squarespace.com\)](#)

Det er skremmende at Straffelovrådet ser bort fra dette. Hver enkelt «handel» inngår i et hele og kan ikke skilles ut sånn som Straffelovrådet gjør på s 295. Det er uforståelig for oss at Straffelovrådet kan argumentere slik de gjør når de skriver at «det ikke er tilstrekkelig underbygget at det enkelte sexkjøp forvolder skade av en slik karakter at kriminalisering ikke kommer i strid med skadefølgeprinsippet». Det er rimelig å straffe hver enkelt horekunde fordi han kunne latt være å gjøre den kriminelle handlingen han gjør hver gang han kjøper sex, det er altså ingen ubebisst eller tvungen handling å kjøpe sex, men som regel er det en tvungen handling å selge.

Til sammenlikning har Vegtrafikkloven flere straffebud som begrenser den enkeltes frihet og som har til hensikt å virke allmennpreventivt.

Etter vårt syn er fattigdom fortsatt hovedårsak til prostitusjonen. De aller fleste kvinner (og menn) i prostitusjon er fattige. Mange er ofre for menneskehandel, mange har vært utsatte for seksuelle overgrep tidligere og de fleste rekrutteres inn i prostitusjon som svært unge. Det er ingen tvil om at gitt andre valg ville den store majoriteten prostituerte livnært seg på andre måter. Vi er uenige i forståelsen Straffelovrådet har av at prostitusjon er en handel mellom samtykkende voksne mennesker.

Vi mener det fortsatt er behov for å bedre samfunnets innsats med hjelpetiltak til kvinner (og menn) i prostitusjon og flere og bedre tiltak for kvinner (og menn) som vil ut av prostitusjon.

Når vi skal lytte til stemmene til prostituerte gir det en riktigere forståelse av virkeligheten å lytte til prostituerte og overlevere av prostitusjon som organiserer seg i nettverk som «SPACE International» og «Inte din hora».

[Space International | Survivors of Prostitution Abuse Calling for Enlightenment \(spaceintl.org\)](#)

[Om oss – Föreningen #intedinhora](#)

Å bare lytte til dem som kaller seg «sexarbeidere» og som arbeider for anerkjennelse av prostitusjon som arbeid på lik linje med annet lønnsarbeid, mener vi gjør Straffelovrådet til lett bytte for porno- og prostitusjonsindustrienes bakmenn.

Prostitusjon bidrar til å opprettholde nedverdiggende syn på kvinner (og noen menn) som mennesker som kan kjøpes, brukes og kastes. Erfaringene fra Finnmark rundt årtusenskiftet viser hvor ødeleggende prostitusjon er for hele samfunn.

Spørreundersøkelser blant horekunder viser at de har svært negative holdninger til og tanker om kvinnene de kjøper seksuelle tjenester fra. Holdningene sprer seg blant

menn som ikke kjøper sex og som påvirker synet på alle kvinner, også kvinner som ikke selger sex. Ingen kvinner skal være til salgs i vårt samfunn.

<https://prostitutionresearch.com/wp-content/uploads/2022/11/Sex-buyersEnglish-11-8-2022pdf.pdf>

Vi mener det må stilles krav til politiet om å behandle prostituerte og ofre for menneskehandel med omsorg og respekt.

Det må videre stilles krav til politiet om å øke innsatsen mot menn som kjøper sex og hallikvirksomhet. Media klarer å kartlegge prostitusjonsvirksomheten, bl.a. Dagbladet og NRK, det burde være «lavt hengende frukt» for politiet å følge med på annonsering av salg av seksuelle tjenester som også er annonsering av at det kommer til å bli begått straffbare handlinger. Økt innsats fra politiet her ville redusert omfanget av prostitusjon ytterligere.

Utlendingsloven må endres. Kvinner (og menn) som er i landet p.g.a menneskehandel til prostitusjon og som vil bruke rett til opphold i Norge til å slutte med salg av seksuelle tjenester må få varig opphold. Frankrike har en slik lovbestemmelse, det kan Norge også få.

Vi advarer mot forslaget om at det igjen skal bli tillatt å kjøpe av seksuelle tjenester fordi det vil gjøre Norge til et mye mer attraktivt mål for menneskehandlere enn vi er i dag.

Vi mener at forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester skal opprettholdes.

Senkning av den seksuelle lavalder til 15 år

Vi er uenige i forslaget om å senke den seksuelle lavalderen. Vi mener bestemmelsen ikke er til hinder for unges frivillige og nysgjerrige utprøving av seksualitet i puberteten. Seksuell lavalder er et vern unge har mot å bli utnyttet av eldre menn. Nå dekker overgriperne seg bak at de syntes barnet så ut til å være eldre enn 16 år. Hvis grensen senkes, vil enda yngre barn bli utsatt.

Unge utsettes for betydelig mengder pornografi og seksualisert vold gjennom sosiale media og behovet for beskyttelse er ikke blitt mindre enn forrige gang lavalderen ble vurdert, tvert om. Den økte tilgangen til porno, som gjør at barn helt ned i 10-årsalderen blir utsatt for massiv porno er trolig en sterkt medvirkende årsak til de mange voldtektene. Vi støtter innføring av ID sjekk for innlogging på nettsider og tjenester som formidler porno og prostitusjon.

Samordning med andre nordiske lands lovgiving når det gjelder seksuell lavalder er et dårlig argument, beskytte unge må gå foran andre hensyn.

Vi mener seksuell lavalder fortsatt skal være 16 år.

Samtykkebestemmelsen

Straffelovrådet benytter seg av begrepet seksuell selvbestemmelsesrett. At en person selv skal bestemme om vedkommende vil ha sex eller ikke, er de fleste enige i. Problemet med straffelovrådets redegjørelse kommer til syne hvis en person vil ha sex og den andre ikke. Da mener de at den som ikke har lyst har et ansvar for å forklare dette på en måte som den andre forstår. På side 152 skriver de "Det

avgjørende er at det har blitt formidlet et «nei» eller en motvilje som er egnet å bli forstått i den aktuelle situasjonen."

Det er altså offerets ansvar at hun ble voldtatt, hvis hun uttrykte seg på en måte som ikke overgriperen forsto.

Retten til å slippe seksuelle krenkelser sjøl om man forholder seg passiv

Straffelovrådet har en oppfatning om at det er normalt og akseptert at man uttrykker et ønske om sex ved å forholde seg helt passiv. De skriver på s. 151 "Selv om normalsituasjonen trolig er at den som vil delta i seksuell samhandling gir uttrykk for dette, bør folk ikke fratas muligheten til å forholde seg passiv i seksuelle sammenhenger, hvis de ønsker det."

Dette mener vi er motsatt av hvordan det bør være. Vi betviler også at dette er en type rettighet som har et stort behov for vern. Hvis man har lyst til å ha sex med en annen person, kan man ikke legge til grunn en slags "stilltiende aksept" hvis personen er passiv. Straffelovrådet tar helt feil når de mener at muligheten til å forholde seg passiv i seksuelle sammenhenger er en slags rettighet som krever beskyttelse.

En vanlig reaksjon ved overgrep og voldtekt er "frys" liknende reaksjoner som kan gjøre den angrepne ute av stand til å vise motstand. Dette virker det ikke som at Straffelovrådet ønsker å ta fullt og helt innover seg når de skal utarbeide lovforslag. Offerets beskyttelse fra overgrep virker å tape når det veies mot bevisets stilling. For det er klart at det er lettere å legge til grunn at offeret ikke uttrykte seg på en måte som gjerningspersonen måtte forstå, enn å bevise at hun uttrykte seg på en måte som han forsto, men at han forgrep seg likevel.

Hvordan kan forbryteren stilles til ansvar hvis offeret hevder å ha vært bevisstløs, eller at kroppen gikk i en sjokktilstand som medførte passivitet, når forbryteren uansett kan forklare seg med at han tolket passiviteten som uttrykk for et ønske om sex?

Enkel risikovurdering på individnivå

Vi har gjort en enkel risikovurdering av to uønskede hendelser som vi mener viser risiko ved henholdsvis en «nei betyr nei -bestemmelse" og en "bare ja betyr ja - bestemmelse". Vi har vurdert sannsynlighet mot konsekvens. Med konsekvens mener vi her risiko for skade. Formålet med risikovurderinga er å finne ut om "muligheten til å forholde seg passiv i seksuelle sammenhenger", som straffelovrådet mener det er viktig å beskytte, er noe vi som samfunn er tjent med å beskytte. Vi mener ikke det.

Vi har vurdert risikoen ved to uønskede hendelser:

At man fortsetter sexakten når den ene er passiv og at man går glipp av et ligg fordi man forholder seg passiv. Førstnevnte er et eksempel på en uønsket hendelse ved en «nei betyr nei» - bestemmelse, mens sistnevnte er et eksempel på en uønsket hendelse ved en bare «ja betyr ja» - bestemmelse.

At man fortsetter sexakten når den ene er passiv

Sannsynlighet/ Konsekvens	Stor sannsynlighet for at det vil inntreffe	Liten sannsynlighet for at det vil inntreffe
Stor skade		x
Liten skade		

Vi mener det er en liten sannsynlighet for at man fortsetter sexakten når den ene er passiv. Vi mener imidlertid at hvis det skjer, vil det være stor risiko for skade.

At man går glipp av et ligg fordi man forholder seg passiv

Sannsynlighet/ Konsekvens	Stor sannsynlighet for at det vil inntreffe	Liten sannsynlighet for at det vil inntreffe
Stor skade		
Liten skade	x	

Her mener vi at sannsynligheten er stor for at man går glipp av et ligg hvis man forholder seg passiv. Risikoen for skade vil imidlertid være liten.

Vi mener at selv om det er lite sannsynlig at noen vil ligge med en person som er passiv, vil en slik uønsket hendelse kunne medføre stor skade.

Den andre uønskede hendelsen, som er at det er stor sannsynlighet for å gå glipp av et ligg hvis man benytter "muligheten til å forholde seg passiv i seksuelle sammenhenger". Ettersom denne uønskede hendelsen gir er såpass små skadevirkninger, mener vi at dette er det beste alternativet.

«Det er lov å prøve seg»

Er en setning som brukes mye her i landet. I mange tilfeller er det imidlertid ikke lov å prøve seg selv om man ikke oppnådde det ønskede resultatet. For eksempel er det ikke muligheten for å bli oppdaget som avgjør om det er lov å snyte på skatten. Skatteunndragelser er ulovlig uansett. Det er heller ikke lov å prøve seg på å stjele fra en butikk. Det er ikke aksept i samfunnet for å prøve seg på slike lovbrudd. På samme måte må det bli ulovlig å prøve å ligge med noen som ikke har uttrykt ønske om dette selv. Straffelovrådets holdning om at det er greit å prøve seg, i håp om at den andre ikke skal gjøre motstand, er ikke sånn vi skal ha det i vårt samfunn.

Hvis vi skal kunne være seksuelt frigjorte, sånn som vi ønsker, skal vi kunne ha sex med hvem vi vil, når vi vil, så mye og ofte vi vil. Men da må vi også være trygge på at den har sex med faktisk ønsker det selv. De fleste vil nok føle det som uaktuelt å ha sex med noen som forholder seg passiv. Men det vil alltid være noen som ikke tør å spørre, ikke tar et nei for et nei, eller tolker passivitet som et ja. De må vi beskyttes fra. Måten å beskytte oss på er å sørge for at de blir ansvarliggjort før de begynner å ligge med noen som kanskje ikke har lyst.

Lovgivers signal om hva som er normal oppførsel

Vi mener at det er riktig å straffe en person for å ha voldtatt hvis den ligger med noen som ikke har uttrykt et ønske om sex. I dagens samfunn, hvor man har artikler om

sex i alle nettaviser, nakne kroppar og sex på TV, og internett som flommer over av porno, må vi som medmennesker være tydelige med hverandre om hva vi har lyst til. Straffelovrådet har stort fokus på individet. De legger liten vekt på de skadene som oppstår ved en voldtekt der man ikke blir trodd, eller selv blir tillagt skyld fordi en ikke sa fra på en måte som var egnet til å bli forstått i den aktuelle situasjonen. Disse skadene er uoverskuelige. Det dreier seg ikke bare om det individet som har blitt voldtatt. Vi har ikke klart for oss hvor store skadevirkninger voldtektene har på samfunnet. Om den psykiske belastningen endrer mor eller fars gener og deretter over i framtidige barns gener. Eller at familie og venner lider belastning av den voldtatte som ikke fungerer i samfunnet slik den kunne gjort.

Mange forteller aldri om slike hendelser, nettopp fordi de ikke orker belastningen av å ikke bli trodd. Man kan gjerne bli møtt med påstanden om at man forveksler et dårlig ligg og voldtekt. De fleste kjenner den forskjellen. Forskjellen er nettopp hvorvidt man ønsket det selv. morketall.no - Jeg er et mørketall

Sett i lys av de store skadevirkningene voldtekter har på samfunnet vårt, må lovgiver kunne sette en standard som viser hvordan man forventer at folk skal oppføre seg. Temaene seksualitet og straff omtales hyppig i samfunnsdebatten, og det er ikke tvil om at folks holdninger endrer seg etter hva man opplever at forventes av en i samfunnet. Ideen om at voldtekt skjer i affekt, mener vi at ikke kan stemme. De fleste oppegående personer i samfunnet fikk med seg #MeToo -bevegelsen. At det egentlig ikke er lov til å tafse folk på rompa på utesteder ble heftig diskutert i lunsjen og i middagsselskaper. I tillegg til på nyhetene, i debattprogrammer og på internett. På samme måte vil en ny straffebestemmelse om samtykke skape diskusjoner og debatt. Og forhåpentligvis holdningsendringer. Både hos de som ligger med noen, og de som møter offeret som ble ligget med av en som ikke forsto at hen sa nei.

Vårt forslag er en samtykkebestemmelse som har som prinsipp «Bare ja betyr ja».